

Палінчак Вероніка Миколаївна

викладач

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м.Ужгород, Україна

АМЕРИКАНСЬКИЙ СТИЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

В статті розглядаються питання забезпечення менеджменту в США. Проаналізовано різні наукові підходи до розуміння значення цього поняття. Менеджмент розглядається як професійна діяльність і галузь наукового знання. Розкрито сутнісні характеристики менеджера, які формуються в процесі професійної підготовки. Значна увага звертається на відмінності у поняттях «лідер» і «керівник». Підкреслюється важлива роль досвіду американського стилю менеджменту.

Ключові слова: американський стиль менеджменту, наукові підходи, професійна діяльність, керівник, лідер, менеджер.

Вступ. Сьогодні, зважаючи на надзвичайно складні політичні, соціально-економічні умови, Україна, як ніколи, потребує кваліфікованих фахівців управління – менеджерів. Оскільки значний досвід в розвитку менеджменту і професійної підготовки фахівців мають Сполучені Штати, доцільним є аналіз зарубіжного досвіду менеджменту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні аспекти менеджменту активно досліджуються вітчизняними вченими (Б.Андрушкін, І.Кулініч, Л.Орбан-Лембрик, Я.Стрельчук, Ф.Хміль, В.Яковенко та ін.). Серед зарубіжних учених відомими є М.Альберт, Т.Герет, Г.Доннел, С.Кунц, М.Мескон, Ф.Хедуорі та ін.

Мета статті – проаналізувати особливості американського стилю менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Менеджмент (англ. «management» – управляти) – специфічний вид діяльності, спрямованої на досягнення певних передбачених цілей виробничо-господарською організацією (підприємством), яка функціонує в ринкових умовах, шляхом раціонального використання її матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [1, с.22]. У спрощеному розумінні менеджмент – це вміння досягти поставленої мети, використовуючи працю, інтелект, мотиви поведінки інших людей. В англійських країнах поняття «менеджмент» тлумачать як спосіб та манеру спілкування з людьми, владу та мистецтво керівника, вміння організувати ефективну роботу управлінського апарату, організаційну побудову системи управління та ін.

Менеджмент є практичною професійною діяльністю і, водночас, специфічною наукою, яка виокремилася в самостійну галузь в кінці ХІХ-го на початку ХХ-го століття. Умовно розвиток менеджменту як науки можна поділити на три етапи: передфазу, фазу зародження і становлення наукового менеджменту (виникнення наукових шкіл у менеджменті) та сучасну фазу.

Науковий зміст менеджменту формує цілісна система знань про управління, нагромаджена століттями практичної діяльності людей і подана у вигляді теорій, ідей, концепцій, закономірностей, принципів, способів, форм і методів управління. Менеджмент як галузь наукового знання містить два взаємопов'язаних розділи: концептуальний – теорія менеджменту; прикладний – систематизований набір теоретично осмислених і практично обґрунтованих рекомендацій для конкретних ситуацій, які виникають у процесі управління різними типами організацій. Теорію менеджменту визначають як систему, побудовану на синтезі певних сфер суспільного знання [1]. Особливо тісно менеджмент зв'язаний з економічними і суспільними науками, математикою, соціологією, соціальною психологією, соціальною педагогікою тощо.

Наука і практика менеджменту запозичують і асимілюють з інших сфер знань те, що може принести

реальну користь менеджерам. Менеджмент як наука зорієнтований на пояснення природи управлінської праці, встановлення зв'язків між причиною і наслідком, виявлення зовнішніх і внутрішніх чинників та умов, за яких спільна праця людей виявляється кориснішою і ефективнішою. Менеджмент дає можливість не тільки якісно управляти поточними справами, але й прогнозувати розвиток подій та відповідно розробляти стратегію і тактику діяльності організації.

Вітчизняні науковці активно долучаються до дослідження різних аспектів феномену «менеджмент», а також професійної підготовки фахівців менеджменту. Аналіз наукової літератури засвідчує наявність різних підходів до тлумачення поняття «менеджмент». Так, І.Кулініч визначає менеджмент як «управління, керівництво, а також як дирекція, адміністрація» [2, с.170]. В.Яковенко стверджує, що «суть менеджменту полягає в управлінні продуктивністю і персоналом» [3, с.5]. Н.Коломінський розглядає менеджмент з психологічної точки зору як діяльність, спрямовану на створення в інших людей (підлеглих, партнерів, інших керівників) таких психологічних станів, якостей, які сприяють досягненню мети управління. З соціально-психологічної точки зору – це процес взаємодії керівника з іншими людьми, в результаті якого забезпечується їх активна та скоординована участь у досягненні мети управління [4, с.6]. Всі ці визначення мають багато спільного і акцентують увагу на тих, чи інших особливостях менеджменту.

Вітчизняний науковець Ф.Хміль підкреслює, що суттєвою особливістю терміну «менеджмент» є те, що його переважно використовують стосовно управління господарською діяльністю. Застосування поняття «управління» правомірно щодо загальної характеристики цього виду людської діяльності, а «менеджмент» – щодо змісту, форм і методів конкретного управлінського впливу на діяльність суб'єкта ринкових відносин [1, с.25].

Менеджмент як управління в умовах ринкової економіки передбачає: орієнтацію організації на попит і потреби ринку, конкретних споживачів; виробництво видів продукції(послуг), які мають попит і можуть принести очікуваний прибуток; постійне прагнення до підвищення ефективності виробництва; господарську самостійність, яка забезпечує свободу прийняття рішень тими, хто відповідає за кінцеві результати організації; постійний перегляд цілей і програм залежно від ситуації, яка складається на ринку; необхідність використання сучасної інформаційної бази з метою здійснення багатоваріантних розрахунків для прийняття оптимальних рішень.

Розглянемо підходи зарубіжних учених стосовно тлумачення поняття «менеджмент».

Аналіз зарубіжної наукової літератури [5–10] свідчить, що значні напрацювання в цьому плані є в США. Причому, серед учених теж відсутня єдина позиція сто-

совно розуміння менеджменту. Поняття «менеджмент» використовується в таких значеннях: як синонім терміну «управління» організацією, видами діяльності; як еквівалент «керівництва національною економікою» у вищих ешелонах адміністрації; як аналог терміну «апарат управління».

У відомій праці М.Х.Мескона, М.Альберта, Ф.Хедоурі «Основи менеджменту» менеджмент розглядається як уміння досягати поставленої мети, використовуючи працю, інтелект інших людей, як галузь знань, які допомагають здійснити цю функцію, а також в значенні мистецтва управління, яке проявляється в нестандартності, оригінальності рішень, швидкій реакції, імпровізації [9].

Нам імпонує позиція американських дослідників Г.Кунца і С.Доннела, які розглядають менеджмент як створення ефективного середовища для праці людей, які діють у формальних організованих групах [10, с.106]. Це – дуже просте, але цілком адекватне, на нашу думку, визначення.

Термін «управління» в США використовується стосовно трьох основних сфер: управління системами машин, технологічними процесами; управління діяльністю групи, колективу, який вирішує певне завдання; управління процесами, які відбуваються в живих організаціях. Часто «менеджмент» використовується в дуже вузькому значенні. Наприклад, існують суттєві відмінності в магістерських програмах у процесі професійної підготовки фахівців менеджменту для різних галузей: «Державне управління», «Державна політика і управління», «Бізнес-управління» та ін.

Сьогодні менеджмент в американських наукових джерелах все частіше розглядається як складне соціально-економічне, інформаційне, організаційно-технічне явище, яке є одночасно процесом діяльності і наукою з власними законами та принципами. Таким чином, можна виокремити основні варіанти формального визначення поняття «менеджмент» у науковій літературі США: практика виконання управлінських робіт; наука (галузь знань); функція (вид діяльності); технологія управління; орган (апарат) управління; люди, які здійснюють управління. Упродовж останніх десятиріч в США значного поширення набуває термін «самоменеджмент» (самоуправління).

На основі основних завдань, функцій менеджменту в американській літературі виокремлюють його види: виробничий, інноваційний, кадровий, інформаційний, фінансовий, податковий, міжнародний та ін.

Менеджерська діяльність пов'язана з аналізом і діагностикою ситуацій, визначенням основних завдань, тенденцій; висуненням управлінських альтернативних варіантів дій, оцінкою кожної альтернативи, визначенням найбільш адекватних вимогам дій; розробкою конкретного курсу (програми дій), який був би найбільш ефективним. Все це передбачає наявність в сучасного менеджера багатьох специфічних професійних та особистісних якостей і вмінь. Серед них найбільш важливими є: уміння керувати, взаємодіяти з людьми, що передбачає: високий рівень розвитку комунікативних здібностей, емпатію, об'єктивність, толерантність, лідерські якості, креативність; здатність створювати цілісну картину навколишньої дійсності, що передбачає: вміння відчувати політичний клімат та економічну ситуацію, вміння формувати позитивну громадську думку, прогнозувати розвиток; здатність мислити чітко і ясно, що передбачає: творчу уяву, цілісність та аналітичність мислення, інтуїцію, відчуття реальності, здатність приймати правильні рішення; здатність успішно завершувати справу, що передбачає: високий рівень саморозвитку і самомотивації, ентузіазм, амбіційність, здоровий глузд, адаптивність; особистісна зрілість, що

передбачає: професійність, адекватну самооцінку, чітке усвідомлення сильних і слабких сторін, прагнення до самовдосконалення, етичну поведінку, лояльність, стресостійкість. Менеджер також повинен мати широкий світогляд, бути хорошим психологом, добре відчувати ризики, вміти проводити маркетингові дослідження.

Деякі американські вчені (Д.Лімерк, Б.Квінтон) зсередили увагу на пріоритетних індивідуально-особистісних якостях менеджера: нестандартне мислення, допитливість, винахідливість, емоційна стійкість, відкритість, гучність, самоорганізованість, обов'язковість, ергійність, відповідальність, комунікативність та інші.

Ф.Вудкок наголошує на важливості здатності менеджера управляти собою, правильно розпоряджатися власним часом, вміти ставити мету і домагатися її досягнення, здатності швидко і ефективно вирішувати будь-які проблеми, гнучко реагувати на зміни ситуації, ефективно впливати на людей, допомагати співробітникам, створювати групи для виконання завдань, вміло використовувати людські ресурси, швидко засвоювати нові методи роботи, формувати нові уміння і навички.

Більшість американських учених підкреслюють важливість етичних вимог в менеджменті, що передбачає необхідність дотримуватися загальних норм моральної поведінки, прийнятих в даному суспільстві, і норм професійної етики. До цих норм зазвичай відносять: виконувати обіцянки, грати за правилами, використовувати чесні методи в конкурентній боротьбі, дотримуватися конфіденційності, отримувати прибутки без руйнування середовища тощо.

Всі вищезгадані якості зумовлюють успішність діяльності менеджера і, на думку вчених, повинні формуватися в процесі професійної підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах.

Розглядаючи питання керівництва, не можна не згадати про таке поняття, як «лідерство.» Ці два поняття тісно зв'язані між собою, проте вони не тотожні. На думку багатьох учених, лідерство визначається, поперше, як провідне положення окремої особи соціальної групи, класу, партії, держави, що зумовлене більш ефективними результатами діяльності, по-друге, як процеси внутрішньої самоорганізації і самоуправління групи, колективу, що зумовлені індивідуальною ініціативою їх членів.

На відміну від лідера керівник завжди виступає посередником соціального контролю і адміністративно-державної влади. Лідер – це член групи, який добровільно взяв на себе значну міру відповідальності у досягненні групових цілей, більшу, ніж того вимагають формальні приписи або суспільні норми. Формальний лідер призначається або обирається, набираючи таким чином статусу керівника. Неформальний лідер – це член групи, який найбільш повно у своїй поведінці відповідає груповим нормам і цінностям. Він веде групу, стимулюючи досягнення групових цілей і виявляючи при цьому більш високий рівень активності порівняно з іншими членами групи.

Аналіз відповідної літератури дає можливість визначити такі відмінності у змісті понять «лідер» і «керівник»: лідер покликаний здійснювати переважно регуляцію міжособистісних стосунків у групі, керівник здійснює регуляцію офіційних відносин; лідерство виникає за умов мікросередовища, керівництво є елементом макросередовища, воно пов'язано з усією системою суспільних відносин; лідерство виникає стихійно, керівник або призначається, або обирається (процес підконтрольний соціальній системі); явище лідерства менш стабільне, залежить від настрою групи, керівництво – більш стабільне; керівництво підлеглими порівняно з лідерством має більш визначену систему санкцій; процес прийняття рішення керівником значно

складніший, він опосередкований обставинами, які не обов'язково мають витoki в цій групі, лідер приймає безпосередні рішення, які стосуються групової діяльності; сфера діяльності лідера – здебільшого мала група, де він є лідер, а сфера діяльності керівника ширша, оскільки він репрезентує малу групу в більш широкій соціальній системі.

Незважаючи на суттєві відмінності, і лідер, і керівник мають справу з одно порядковим типом проблем: вони повинні стимулювати групу, націлювати її на ви-

рішення певних завдань. Лідерство – це чисто психологічна характеристика поведінки окремих членів групи. Керівництво здебільшого є соціальною характеристикою відносин у групі, перш за все, з точки зору розподілу ролей управління і підпорядкування.

Висновки. Значення сучасного менеджменту в тому, що він дозволяє перетворити людські знання, досвід і досягнення науково-технічного прогресу у потужну виробничу силу, що переконливо доведено на прикладі американського стилю менеджменту.

Список використаної літератури

1. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: Підручник / Ф.І.Хміль. – К.: Академвидав, 2007. – 576 с.
2. Кулініч І.О. Психологія управління: підручник / І.О.Кулініч. – К.: Знання, 2011. – 415 с.
3. Яковенко В.Б. Менеджмент і маркетинг: Навч.посібник / В.Б.Яковенко. – К.: Вид-во Європ.у-ту. – 2007. – 144 с.
4. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту: Навч. посібник / Н.Л.Коломінський. – К.: МАУП, 1996. – 176 с.
5. Ільїна В.Ю. Становлення та розвиток вищої економічної і бізнес-освіти Сполучених Штатів Америки у сучасних умовах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Вероніка Юріївна Ільїна. – Ялта, 2009. – 237 с.
6. Boyatzis R.E. The Competent Manager: A Model for Effective Performance/ R.E.Boyatzis. – New York: John Wiley & Sons, 1982. – 272 p.
7. Peters Th J. In Search of Excellence: Lessons from America's Best Run Companies / J.Th.Peters. – New York: Harper & Row. – 1982, 325 p.
8. Bly R.W. Advertising Manager's Handbook / R.W.Bly. – NJ: Prentice Hall Englewood Cliffs, 1993. – 800p.
9. Мескон М.Х. Основы менеджмента / Пер. с англ. / М.Х.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедуори. – М. Дело, 1992. –702с.
- 10.Кунц Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. Пер. с англ./ Г.Кунц, С.Доннел. – М.: Прогресс, 1981. – 372 с.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2017 р.

Палинчак Вероніка

преподаватель

Государственное высшее учебное заведение
«Ужгородский национальный университет», г.Ужгород, Украина

АМЕРИКАНСКИЙ СТИЛЬ МЕНЕДЖМЕНТА

В статье рассматриваются вопросы менеджмента в США. Проанализированы различные научные подходы к пониманию значения этого понятия. Менеджмент рассматривается как профессиональная деятельность и отрасль научного знания. Раскрыты наиболее существенные характеристики менеджера, которые формируются в процессе профессиональной подготовки. Значительное внимание обращено на различия в понятиях «лидер», «руководитель», «менеджер». Подчеркивается важная роль опыта американского менеджмента.

Ключевые слова: американский стиль менеджмента, научные подходы, профессиональная деятельность, руководитель, лидер, менеджер.

Palinchak Veronika

Lecturer

State Higher Educational Establishment «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

AMERICAN STYLE OF MANAGEMENT

This article deals with the problem of management in the USA. The meaning of the term «management» is defined and the most important and popular scientific approaches of Ukrainian and American scientists to the perception of the content of this term are discussed. American management style can be described as individualistic in approach, in so far as managers are accountable for decisions made within their areas of responsibility. Although important decisions might be discussed in open forum, the ultimate responsibility for the consequences of the decision lies with the boss – support or seeming consequences will evaporate when things go wrong. Therefore, American managers are more likely to disregard the opinions of subordinates than managers in other, more consensus or compromise-oriented cultures. This can obviously lead to frustrations, which can sometimes seem to boil over in meeting situations.

Key words: American management style, professional activity, scientific approaches, leader, manager, head.